

Czy Polska jest logistycznie przygotowana na atak terrorystyczny

„Logistyka” rozmawia z min. Markiem Siwcem, Szefem Biura Bezpieczeństwa Narodowego

Redakcja: – *Jak w chwili obecnej wygląda przygotowanie systemu logistycznego Państwa na wypadek zagrożenia wojennego lub zorganizowanego ataku terrorystycznego i usuwania ich skutków? Czy istnieją akty prawne, regulujące funkcjonowanie systemu logistycznego Państwa na wypadek stanu wyższej konieczności?*

M. Siwiec: – Mówiąc o przygotowaniu logistycznym Państwa na wypadek zagrożenia wojennego czy też zorganizowanego ataku terrorystycznego, mamy na myśli przede wszystkim możliwości, jak również podstawy prawne do zabezpieczenia odpowiednich rezerw państwowych surowców, paliw, wszelkiego rodzaju maszyn i urządzeń, produktów rolnych, produktów i półproduktów żywnościowych, leków i materiałów medycznych, artykułów sanitarnych, a także innych wyrobów niezbędnych do realizacji zadań w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa państwa. Zasady tworzenia i gospodarowania tymi rezerwami określa ustawa z dnia 26 lipca 1996r. o rezerwach państwowych oraz zapasach obowiązkowych paliw. Przepisy tej ustawy zobowiązują ministrów, kierowników urzędów centralnych, prezesów odpowiednich agencji oraz wojewodów do tworzenia, w zakresie swojej działalności statutowej, rezerw mobilizacyjnych – służących realizacji zadań związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb Sił Zbrojnych oraz bezpieczeństwa publicznego w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa państwa, a także w czasie podwyższania gotowości obronnej państwa. Wymienione wyżej organy nakładają na przedsiębiorców zadania i obowiązki w zakresie magazynowania rezerw, ich wymiany, konserwacji oraz utrzymania odpowiedniego poziomu ilościowego i jakościowego rezerw.

Równie istotnym elementem przygotowania na rzecz potrzeb obrony państwa, a także zwalczania klęsk żywiołowych, nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i likwidacji ich skutków jest wprowadzony przepisami ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązek realizacji przez terenowe organy administracji rządowej, instytucje państwowe, organy samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorców i inne jednostki

organizacyjne, a także osoby fizyczne świadczeń rzeczowych, osobistych oraz szczególnych. Podmioty te oraz osoby fizyczne mogą być zobowiązywane przez określone organy, na mocy decyzji administracyjnych, do wykonywania obowiązków i realizacji niezbędnych zadań na wyżej wymienione potrzeby.

Red.: *Czy istnieją – na wypadek zagrożenia wojennego lub ataku terrorystycznego – odpowiednie struktury organizacyjne i instytucjonalne oraz czy są one odpowiednio przygotowane kadrowo i materiałowo, a także*

czy mają one odpowiednie uprawnienia do sprawnego działania.

M. S.: W celu koncentracji działań w zakresie ochrony ludności i ratownictwa w 2000r. zespolono zadania jakie realizował Urząd Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności Obrony Cywilnej Kraju z zadaniami realizowanymi przez Komendę Główną Państwowej Straży Pożarnej. W marcu 2000 r. na stanowisko Szefa Obrony Cywilnej Kraju powołano Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej. Działania te pozwoliły na skupienie w jednym urzędzie całej problematyki związanej z ochroną przeciwpożarową, ratownictwem, obroną cywilną, a także częściowo z zarządzaniem kryzysowym i pomocą humanitarną. W wyniku tego zespolenia powstało m.in. Krajowe Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności, do którego głównych zadań należy koordynowanie działań oraz kierowanie Krajowym Systemem Ratowniczo-Gaśniczym. W sytuacjach szczególnych spełnia ono również funkcje Centrum Zarządzania Kryzysowego Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, a także obsługuje prace Komitetu Rady Ministrów ds. Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych. Uległa także zmianie formuła Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, poprzez włączanie do niego specjalistów i jednostek ratowniczych

spoza Państwowej Straży Pożarnej i Ochotniczych Straży Pożarnych.

Dotychczasowe regulacje prawne nie stwarzają właściwych warunków reagowania państwa w sytuacjach nadzwyczajnych. Nowe myślenie o bezpieczeństwie państwa zdeterminowane zostało w znacznym stopniu zjawiskiem rozprzestrzeniającego się terroryzmu. W starciu z nowym zagrożeniem nawet tak doskonale zorganizowane państwo jak Stany Zjednoczone, wykazały duży stopień bezradności. Pierwsze wnioski z antyterrorystycznej wojny wskazują,

że dotychczasowe schematy postępowania i struktury bezpieczeństwa zawodzą. Obecnie doskonalone są procedury i aktualizuje się rozwiązania prawne. Należy podjąć szczególne działania w zakresie zabezpieczenia ujęć wody, transportu i wykorzystania niebezpiecznych środków chemicznych w przemyśle oraz przygotowania służb epidemiologicznych w zakresie dezaktywacji indywidualnej, zbiorowej oraz środowiska, organizacji pierwszej pomocy dla ofiar, organizacji systemu segregacji, transportu i kwarantanny chorych, rozwinięcia odpowiedniej bazy szpitalnej, jak również zabezpieczenia odpowiedniego zapasu antybiotyków, szczepionek i antytoksyn.

Należy tu wspomnieć również o inicjatywie ustawodawczej Pana Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego. Zgodnie z konstytucyjnym obowiązkiem stania na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium, już po raz drugi od 1997r., Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wystąpił z inicjatywą ustawowego uregulowania problematyki funkcjonowania państwa w stanach nadzwyczajnych. Przedmiotem tej inicjatywy są trzy ustawy: o stanie wojennym, o stanie wyjątkowym oraz o stanie klęski żywiołowej. Czwarty projekt zawiera rozwiązania dotyczące wyrównywania strat majątkowych będących skutkiem wprowadzenia któregośkolwiek ze stanów nadzwyczajnych. W aktualnych projektach wprowadzono poprawki będące konsekwencją nowej oceny zagrożeń oraz zmian w systemie prawnym. Myślą przewodnią proponowanych ustaw jest to, że mają one na celu zagwarantowanie współdziałania wszystkich organów władzy rządowej i samorządowej, jak również organizacji społecznych i charytatywnych w zapobieganiu i zwalczaniu skutków katastrof naturalnych i awarii technicznych, które stanowiły przesłankę dla wprowadzenia stanu nadzwyczajnego.

Red.: – *Czy są rozwiązania prawne i faktyczne możliwości działania odpowiednich struktur, uwzględniające własność prywatną i zarazem szczególne potrzeby kraju w sytuacjach kryzysowych?*

M. S.: – Takim rozwiązaniem są oczywiście świadczenia zarówno osobiste i rzeczowe nakładane w trybie ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obo-

wiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

Na mocy ustawy, w czasie pokoju na osoby posiadające obywatelstwo polskie, które ukończyły szesnaście, a nie przekroczyły sześćdziesięciu lat życia, może być nałożony obowiązek świadczeń osobistych, polegających na wykonywaniu różnego rodzaju prac doraźnych na rzecz przygotowania obrony państwa oraz zwalczania klęsk żywiołowych, nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i likwidacji ich skutków. Obowiązek ten może obejmować również zobowiązanie użycia posiadanych narzędzi prostych. Na urzędy i instytucje państwowe oraz przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne, a także osoby fizyczne może być nałożony obowiązek świadczeń rzeczowych, polegających na oddaniu do używania posiadanych nieruchomości i rzeczy ruchomych na cele przygotowania obrony Państwa. Świadczenia rzeczowe mogą być wykonywane na rzecz Sił Zbrojnych, jednostek organizacyjnych obrony cywilnej oraz państwowych jednostek organizacyjnych wykonujących zadania dla potrzeb obrony Państwa, a także zwalczania klęsk żywiołowych, nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i likwidacji ich skutków.

Jak już wcześniej wspominałem aktualne regulacje prawne nie stwarzają właściwych warunków reagowania państwa w sytuacjach nadzwyczajnych. Pomimo wielokrotnych nowelizacji czy też zmian dokonywanych w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej Państwa, nasze ustawodawstwo nadal nie jest doskonałe w tym względzie. W związku z tym brakuje jeszcze niektórych aktów wykonawczych, między innymi dotyczących zadań obrony cywilnej oraz obowiązków i uprawnień organów administracji rządowej oraz innych organów i innych instytucji państwowych, organów samorządu terytorialnego czy przedsiębiorców.

Red.: – *W każdym województwie tworzone są sztaby kryzysowe. Jaki jest – zdaniem Pana Ministra – stan przygotowań systemów logistycznych w poszczególnych rejonach kraju, podlegających tym sztabom?*

M. S.: – Każdy system logistyczny jest odzwierciedleniem możliwości finansowania go ze środków publicznych. Zaryzykuję stwierdzenie, że jest on dalece niewystarczający. Ale też nie znam takiego systemu na świecie, o którym można by powiedzieć, że jest wystar-

czająco zabezpieczony logistycznie na wszelkie zagrożenia. Tak jak nie skonstruowano całkowicie bezpiecznego samochodu tak i nie zbudowano niezawodnego systemu logistyki. Zawsze znajdzie się czynnik zagrożenia, który nie był przewidywany nawet w najczarniejszych scenariuszach.

Myślę, że najlepszym podsumowaniem faktycznych możliwości działania odpowiednich struktur będą dane MSWiA, dotyczące kwot przeznaczanych z budżetów województwa oraz powiatu na planowanie cywilne i zarządzanie kryzysowe. Wydatki te (inwestycyjne) w 2000r. dla województw wynoszą od 781 tys. zł do 2668 tys. zł (średnio 1344,8 tys. zł), co stanowi od 0,074% do 0,855% wydatków z budżetu województw. W przeliczeniu na jednego mieszkańca wyżej wym. wydatki stanowią średnio 0,89 zł.

Analogicznie wydatki w 2000r. dla powiatów, – przy czym należy zaznaczyć, że występują istotne różnice pomiędzy powiatami grodzkimi i ziemskimi, kształtowały się następująco: w powiatach ziemskich od 0 zł do 140,5 tys. zł – średnio 12,05 tys. zł; w powiatach grodzkich: od 0 zł do 131,3 tys. zł – średnio 28,02 tys. zł. Wydatki na zarządzanie kryzysowe stanowiły więc od 0% do 1,25% budżetu powiatów. W przeliczeniu na jednego mieszkańca średnio wynosiły one odpowiednio: w powiatach ziemskich – 0,47 zł; w powiatach grodzkich 2,13 zł.

Liczby te są wystarczająco wyraziste i pozostawiam je bez komentarza. Biorąc jednak pod uwagę obecną sytuację finansów państwa, wskazują one, jak wiele jest do zrobienia w sferze rozwiązań organizacyjno-prawnych.

Red.: – *Czy rozwiązania prawne w zakresie danych osobowych nie przeszkadzają w zbieraniu przez właściwe służby potrzebnych informacji, przydatnych w razie stanu zagrożenia?*

M. S.: – Ustawa o ochronie danych osobowych nie zakazuje zbierania niezbędnych informacji. Ich przetwarzanie jest dopuszczalne, gdy zezwalają na to przepisy prawa. Odpowiednie organy państwowe oraz samorządu terytorialnego działają na podstawie przyznaných im upoważnień ustawowych.

Red.: – *Dziękuję za rozmowę.*

Rozmawiał Iwo Nowak ■